

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗ
Δημοσιογράφου – συγγραφέα

Ένα πανοραμικό λεύκωμα

Πανόραμα, Πυλαία, Χορτιάτης,
Ασβεστοχώρι, Εξοχή, Φίλυρο

Αδερφοί Ελενίδη – Τρίγωνα Πανοράματος

Εδώ και χρόνια, αν κάποιος έψαχνε να βρει κάποιο λεύκωμα, κάποιο βιβλίο, κάποια έκδοση για να πληροφορηθεί την ιστορία, ή έστω στοιχεία από τη διαδρομή μέσα στον χρόνο των περιοχών Πανοράματος, Θεσσαλονίκης, Πυλαίας, Χορτιάτη, Ασβεστοχωρίου, Εξοχών και Φιλύρου συνολικά, δεν θα έβρισκε τίποτε. Το κενό ήρθε να πληρωθεί επαρκώς από την εξαιρετική έκδοση-λεύκωμα που παρουσιάστηκε πριν από έναν μήνα και επίσημα στο Πολιτιστικό Κέντρο Πανοράματος. Το βιβλίο, σε δίγλωσση έκδοση, ελληνικά και αγγλικά, με επιστημονική επιμέλεια Άννας Μουρουγκλού και με συνεργάτες τους Χρήστο Κυριακόπουλο, ιστορικό, Ειρήνη Μαργαρίτα Τζεμπούλου, αρχαιολόγο, και Δημοσθένη Κεχαγιά, διδάκτορα κλασικής αρχαιολογίας, καλύπτει πολλαπλώς την περιπέτεια των εν λόγω περιοχών, από τα προϊστορικά χρόνια μέχρι σήμερα. Εξετάζει το Πανόραμα, την Πυλαία, τον Χορτιάτη, το Ασβεστοχώρι, τις Εξοχές και το Φίλυρο, από άποψη αρχαιολογικών ευρημάτων, κτισμάτων, πολιτιστικών μαρτυριών και ιστορικού υλικού και κοινωνικής περιπέτειας, σφαιρικά, και με πλείστα ντοκουμέντα και φωτογραφίες. Η προσέγγιση είναι επιστημονική, με πλήθος τεκμηρίων, αλλά η γλώσσα και το ύφος είναι βατά και κάνουν απόλαυση την ανάγνωσή του. Ο τόνος είναι μετριοπαθής, προσεκτικός, ίσων αποστάσεων σε θέματα ιδεολογικά, και χωρίς προκαταλήψεις, στοιχείο που προσδίδει στον τόμο πρόσθετη αξιοπιστία. Η ιστορική διαδρομή χωρίζεται σε διακριτές περιόδους: Προϊστορικοί χρόνοι, Ιστορικοί χρόνοι, Γεωμετρική και Αρχαϊκή εποχή, Ρωμαϊκοί χρόνοι, Βυζαντινή περίοδος, Παλαιοχριστιανική-Πρωτοβυζαντινή εποχή και σύγχρονη περίοδος, ως το 2014. Κάθε περιοχή εξετάζεται και καταγράφεται χωριστά, με τα δικά της δεδομένα, τις ιδιομορφίες, τα σημαντικά γεγονότα που τη σημάδεψαν, τις προσωπικότητες και τις μεταβολές μέσα στον χρόνο. Επίσης, σημειώνονται οι κρίσιμες δεκαετίες, η μεταμόρφωση των οικισμών σε δήμους, η επιρροή της βιομηχανίας και των δημοσίων έργων κατά δήμο, πρωτεργάτες κάθε τόπου και κρίσιμες μορφές που επηρέασαν τα δεδομένα. Το φωτογραφικό υλικό και τα ντοκουμέντα που συνοδεύουν τα κείμενα είναι σπάνια και εύγλωττα, και δίνουν ακόμα πιο μεγάλη ευχαρίστηση στον αναγνώστη. Πρόκειται για μια πολύ προσεγμένη, επαρκή αλλά και χρηστική έκδοση, που πραγματικά έλειπε, και η οποία διασώζει τη μνήμη και την ιστορία αυτής της πλευράς της Θεσσαλονίκης, που ως τώρα δεν είχε μελετηθεί και καταγραφεί επαρκώς. ■

Χορτιάτης μετά το Ολοκαύτωμα 2 Σεπτεμβρίου 1944
Μαθητές μπροστά στο κατεστραμμένο σχολείο (φωτ. David Seymour)

Ο πρώτος οικιστικός πυρήνας — η σημερινή πλατεία — του Πανοράματος μετά την εγκατάσταση των προσφύγων (Συλλογή Τελίδη)